

Господарсько-правове забезпечення ринку м'ясо-молочної продукції (Куценко А.О.).....	406
Проблеми господарсько – правового забезпечення промислової політики в літакобудівній галузі (Бронова Ю.Г.).....	463
Господарсько-правове забезпечення металургійного виробництва в Україні (Плавшуда К.В.).....	499

Передмова

Прийняття десять років тому Верховною Радою України Господарського Кодексу України виявилось надзвичайно вагомою подією не тільки законодавчого, але і економічного, політичного і навіть ідеологічного значення. В повній мірі сказане стосується змісту положень глави 2 ГК України «Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання», зокрема, в частині визначення та фіксації форм реалізації державою економічної політики, її основних напрямів, засобів державного регулювання господарської діяльності, прогнозування та програмування економічного розвитку національної економіки тощо.

Слід визнати, що положення названої глави Господарського Кодексу України, і в першу чергу, відповідні суспільні відносини, за своєю правовою природою суттєво відрізняються від характеру багатьох інших відносин в сфері господарювання, що підпадають під критерії класичної тріади – господарсько-виробничих, організаційно-господарських та внутрішньогосподарських відносин.

Їх специфіка визначається і макроекономічним масштабом реалізації, і тими завданнями та суспільно-економічними результатами, що виявляють себе на макросистемному рівні через агрегатні якісні та кількісні показники властивостей національної економіки як такої. Таку специфіку утворює і відповідний суб'єктний склад названих правовідносин, і сам характер впливу на сферу господарювання, що не завжди носить прямий, адресний характер в системі координат «суб'єкт організаційно-господарських повноважень» - безпосередньо «суб'єкт господарювання». Адже вплив на економічне середовище, на сферу господарювання в цьому сенсі відбувається хоча і в правовій формі суб'єктами організаційно-господарських повноважень, але часто шляхом зміни зовнішніх для безпосередніх суб'єктів господарювання, економічних умов здійснення ними господарської діяльності, що таким чином спрямовує комерційну мотивацію до тих чи інших форм активності. До таких прикладів належать дії держави в сфері емісії національної грошової одиниці, або реалізація курсової валютної політики, що суттєво впливає на ринкову кон'юнктуру в макроекономічно-

му масштабі, на спрямування господарської активності суб'єктів національної економіки. Тобто заходи держави щодо реалізації власної економічної політики як такої, або окремих її структурних напрямів, і в першу чергу, - галузевих видів промислової політики, не завжди реалізуються в форматі організаційно-господарських відносин за схемою передбаченою ст. 3 ГК України. Але в той же час слід констатувати, що вони спрямовані на досягнення тих же цілей, що і Господарський Кодекс України, а саме на «забезпечення зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва», як зазначено в його преамбулі. В цьому сенсі суспільні відносини формування та реалізації державою власної економічної політики є керуючим блоком функціонування «суспільного господарського порядку в економічній системі України».

Названі аспекти, як уявляється, стимулюють наукові дослідження до певного розширення і водночас до необхідної деталізації предмету господарського права. Це важливо для того, щоб, наприклад, відносини з державної регуляторної політики, які реалізуються значною частиною між органами державної виконавчої влади – суб'єктами організаційно-господарських повноважень, або відносини державно-приватного партнерства, через які реалізується спільна діяльність держави та господарських організацій, щодо публічно значимих суспільно-економічних проектів, або відносини згаданого макроекономічного регулювання за тих чи інших особливостей завжди могли отримати кваліфікацію – господарсько-правових. Адже, усі вони мають своїм завданням поліпшення або нормативно-правового регулювання господарської діяльності – підвищення його ефективності, наприклад, шляхом дерегуляції або поліпшення фактичних економічних умов господарювання, знову ж таки з метою підвищення ефективності відносин суспільного виробництва.

Відтак, в будь-якому випадку, кодифікація господарського законодавства в Україні у вигляді чинного ГК України, актуалізувала на рівні політико-правової свідомості проблематику структурно-галузевої, зокрема промислової політики держави, необхідність формування спеціальних правових режимів господарювання в

окремих галузях, секторах та кластерах національної економіки. Адже тільки так можна врахувати складну та досить індивідуальну галузеву конфігурацію усіх присутніх там приватних та публічних інтересів, в тому числі сьогоднішніх та перспективних, стратегічних тощо.

Цілком логічно, що правова інституціоналізація названого аспекту правового забезпечення економічного розвитку в окремих галузях, секторах тощо, національної економіки створила потужний імпульс для організації відповідних наукових господарсько-правових досліджень. В певному сенсі їх можна назвати «вищою математикою» господарсько-правової науки, адже вони змушені фокусувати в собі надзвичайно широке коло факторів, чинників економічного, політичного, правового, соціального характеру, складні комбінації суспільних інтересів як внутрішньоекономічного так і зовнішньоекономічного плану. До названих факторів слід віднести також і особливості функціонування виробництва та реалізації відповідних товарів та послуг, місце і роль державного регулювання цих відносин, досвід ефективності існуючої законодавчої політики держави в цій сфері, застосування нею ключових господарсько-правових засобів законодавчого регулювання, та прогноз перспектив розвитку відповідного сегменту національної економіки в контексті його конкурентоспроможності та зовнішньоекономічної експансії і багато інших чинників. Тільки в результаті аналізу такого надзвичайно широкого кола «вхідних даних» в результаті можна отримати реалістичний ескіз ефективного господарсько-правового регулювання в галузі, що вивчається.

З рештою, критична маса таких робіт дозволяє сформулювати універсальну аналітичну матрицю для відповідних досліджень, що важливо в подальшому для підвищення якості наукових результатів кожної з них.

Слід зазначити, що кафедрою господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», власне з моменту прийняття Господарського Кодексу України, розпочато наукові дослідження структурно-галузевої політики держави, її господарсько-правового змісту та відповідно – проблем формування ефективних правових режимів господарювання, саме в галузевому форматі.

Серед таких монографічних дисертаційних досліджень слід назвати роботи д.ю.н. Пашкова В.М.: дисертаційні – «Особливості правового регулювання обігу лікарських засобів» (2005 р.) та «Проблеми господарсько-правового забезпечення відносин у сфері охорони здоров'я» (2010 р.), а також інші монографічні дослідження – «Господарсько-правова політика у сфері охорони здоров'я: проблеми вітальної безпеки» (2007 р.) та «Проблеми правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я (господарсько-правовий аспект)» (2009 р.); к.ю.н., Письменної К.С. «Господарсько-правове забезпечення стимулювання розвитку суднобудування та судноремонту» (2008 р.); к.ю.н., Єфремової К.В. «Особливості правового регулювання господарської діяльності на ринку виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння» (2009 р.); к.ю.н., Битяка О.Ю. «Господарсько-правове забезпечення функціонування електроенергетичного комплексу України» (2011 р.); аспірантки кафедри Куценко А.О. «Господарсько-правове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання на ринку м'ясо-молочної продукції» (2012 р.), а також дисертаційні дослідження здобувачів кафедри Семенішина А.В. «Господарсько-правове забезпечення функціонування ОПК України в умовах реформування» та Бронної Ю.Г. «Проблеми господарсько-правового забезпечення промислової політики в літакобудівній галузі» що завершені і знаходяться в процесі підготовки до захисту.

Зовсім нещодавно розпочали наукові дослідження з названої проблематики, але вже встигли отримати цікаві результати, представлені в цій монографії окремими її підрозділами, к.ю.н. Кузьміна М.М. «Господарсько-правове забезпечення виробництва енергії з альтернативних джерел», та аспірантка Остапенко Ю.І. «Модернізація господарсько-правового забезпечення ринку телекомунікаційних послуг», так само як представлені і перші творчі зусилля аспірантки Плавшуда К.В. у підрозділі «Господарсько-правове забезпечення металургійного виробництва в Україні».

Досвід розвитку законодавчого забезпечення господарських відносин саме в їх предметно-галузевому форматі, а також посилення ролі галузевої промислової політики в системі відносин між державою та економічним середовищем, що спрямовані на об'єднання в єдиному комплексі інвестиційних, виробничих,

інноваційних, збутових та інших аспектів господарювання, свідчить про те, що саме такий формат організації господарсько-правового регулювання та відповідного нормативного матеріалу є логічною тенденцією розвитку господарського законодавства України, якому властиве безперервне поглиблення та посилення власного регулятивного впливу.

Відтак, кафедра господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» планує і надалі нарощувати наукові зусилля в цьому напрямі, сподіваючись на відповідний попит щодо їх результатів з боку держави та бізнесового товариства.

*Завідувач кафедри господарського права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
Заслужений працівник освіти України,
к.ю.н., доц. **Задихайло Д.В.***